

Wijzen zijn zonder gehechtheid **C.A. Shinde**

Prof. C.A. Shinde is landelijk spreker van de Theosophical Society (Adyar) en bibliothecaris van de Adyar Library. Hij gaf deze voordracht, *The Wise are without Attachment*, in 2008, tijdens de internationale conventie van de TS in Adyar.

Als wij de vragen stellen *Wie is gehecht aan zijn daden?* en *Wiens handelingen vinden plaats zonder gehechtheid?* dan schiet ons misschien het antwoord te binnen dat de onwetende gehecht is aan zijn handelingen, maar dat de handelingen van een wijs persoon plaatsvinden zonder dat deze zich daaraan hecht.

We zouden de bewering 'Wijzen zijn zonder gehechtheid' in twee delen kunnen opsplitsen, als we de werkelijke betekenis van deze uitspraak proberen te vatten. Ten eerste begrijpen wie wijs is, en ten tweede het proces van loslaten bekijken.

Laten wij naar het eerste kijken: wie is wijs? Je kunt antwoorden dat, te midden van alle levensrijken op aarde, het de menselijke soort is die wijs is. De wetenschappelijke naam van de mens is 'homo sapiens'; homo is de soortnaam die 'mens' betekent en sapiens is de soortnaam die 'wijs' betekent. Dus homo sapiens betekent 'de wijze mens'. Het is gemakkelijk om jezelf als wijs te beschouwen, maar het blijkt niet zo makkelijk om op een wijze manier te handelen. Wijs handelen betekent hogere waarden in het leven in te brengen.

De mens, een unieke soort

De mens is zelfbewust, dat wil zeggen: bewust van zichzelf. Waar andere soorten een collectief bewustzijn hebben dat deel uitmaakt van de eigen soort, is de mens een unieke soort in die zin dat hij vragen kan stellen: alleen de mens kan vragen stellen en onderzoekend vragen naar zijn oorsprong en zijn plaats in de natuur. Zijn grote volumineuze brein en rechtopstaande houding onderscheidt hem van andere primaten. Met dit evolutionaire voordeel heeft hij een diepe gevoeligheid ontwikkeld voor de realiteit van zijn leven en de situaties rondom zich. Zijn brein, denkvermogen en bewustzijn voegen zich samen, om kennis te leveren op drie verschillende niveaus, en dat maakt hem steeds wijzer. Zijn brein helpt hem met het verwerken van gevoelsdata, zijn denkvermogen bespiegelt de verzamelde data, en zijn bewustzijn schenkt hem subjectiviteit: zo kan hij kennis uit de eerste hand verwerven. De mens kan op deze manier met zijn onderzoekende natuur een

intellectuele overtuiging verkrijgen, en heeft de potentie om een stap verder te gaan naar spiritueel inzicht of intuïtief bewustzijn. Kortom, de mens is uniek en heeft het potentieel om wijs te worden, als hij zich bevrijdt van zijn dierlijke reflexen en dierlijke hartstochten. Dankzij zijn dierlijke hartstochten en reflexen is hij verbonden met zijn groep, en is hij bereid om vals te spelen en te vechten met andere groepen.

Het is algemeen gebruikelijk te bekijken of iets goed is of slecht, of iets bruikbaar is of niet. Dat is echter niet voldoende om wijs te worden. Een wijs persoon draagt verantwoordelijkheid. Mens zijn betekent leven in een staat van verantwoordelijkheid. Verantwoordelijkheidszin is in de psychische natuur van de mens ingebouwd als een positieve kracht, en dat is de reden waarom hij heen en weer kan bewegen tussen twee polen. Aan de ene pool bevindt zich het gevoel voor verantwoordelijkheid, en aan de andere de dierlijke reflexen die daaraan trachten te ontvluchten. Daarom is de mens in verwarring en blijft hij steken in een voortdurende innerlijke worsteling. De mens handelt vaak niet wijs, omdat hij de neiging heeft te willen ontsnappen aan verantwoordelijkheid. Dat is een zuiver biologische impuls, een vorm van egoïsme die leidt tot gehechtheid en zelfzucht. In dit opzicht is de mens wel een unieke soort die door het derde millennium reist. Laten we ons afvragen of het niet eens tijd wordt om onze verantwoordelijkheid te aanvaarden voor onze toekomstige generaties en voor de planeet waarop wij samen evolueren.

Eigenschappen van wijze mensen

De mensheid zou kunnen weten dat wijze mensen verantwoordelijkheid begrijpen en gebruiken als één van die onzichtbare menselijke krachten, zoals wilskracht. Als de mens verantwoordelijkheidsgevoel heeft kan hij zijn bestaan verbeteren. Hij leert kennis in praktijk brengen, wat de belangrijke eigenschap van verantwoordelijkheidsgevoel is. Hij weet dat mens zijn betekent te leven in een staat van verantwoordelijkheid. Hij begrijpt dat fundamentele ethische principes in praktijk kunnen worden gebracht. Hij begrijpt dat wijs zijn betekent het leven in stand houden, het leven bevorderen en zich ontwikkelend leven tot een hogere waarde brengen. Hij beseft dat het onverstandig is om leven te vernietigen, te beschadigen, en weg te houden van ware ontwikkeling. Hij is niet blij en ook niet boos over zijn lot in dit huidige leven (prarabdha karma).

Hij begrijpt dat de problemen die hij vandaag het hoofd biedt de kleine uitdagingen waren van gisteren die hij over het hoofd had gezien. Hij weet dat als hij een uitdaging niet aanneemt wanneer deze zich voordoet, hij later geconfronteerd wordt met het 'uitgegroeide' om op te lossen. Vergelijk het maar met het negeren van een welp zolang die een welp is: later zul je geconfronteerd worden met de volwassen leeuw. Door verantwoordelijkheid te aanvaarden schept hij subjectieve waarden en vestigt hij morele codes bij het opzetten van sociale contacten. Hij is in niet alleen in staat tot leren en begrijpen vanuit zijn eigen ervaringen, maar ook door te kijken naar anderen. Hij hoeft zelf die ervaringen niet door te maken, maar hij kan de ervaringen van anderen tot zijn eigen ervaringen maken. Deze eigenschap van waarnemen bepaalt de kwaliteit van zijn perspectief en zijn besef van waarden. Hij brengt kennis in praktijk en als hij hierbij intelligentie, gevoeligheid en zijn waarnemingen in praktijk brengt, begint zijn reis van domheid naar intelligentie,

van zelfzucht naar altruïsme. Vanzelfsprekend volgen andere mensen hem, omdat altruïsme, edelmoedigheid en vrijgevigheid uitstralende eigenschappen zijn. Zijn leven is een leven van bescheidenheid, van grootmoedig observeren, van luisteren. Hij behandelt iedereen gelijk, zonder personen speciaal te bevoordelen. Hij is een kind te midden van de kinderen, een jongere tussen volwassenen, oud te midden van ouderen, dapper te midden van de dapperen en hij deelt in de ellende van de verdrukten. Kortom, hij is zowel 'mahabhokta' (grote genietter) als 'mahakarta' (grote doener). Dus, hoe kunnen wij wijs worden? Het is een reis van dierlijkheid naar goddelijkheid.

Een reis van dierlijkheid naar goddelijkheid

Het tweede deel van deze bewering is het proces van loslaten, van onthechting, te begrijpen. Dit is te vergelijken met de reis vanuit 'de hal van onwetendheid', via 'de hal van lering' naar 'de hal van wijsheid', zoals door H.P. Blavatsky beschreven wordt in *De Stem van de Stilte*. In de hal van lering leert de mens om stap voor stap te denken en te bespiegelen, verdiept hij zijn begrip van het leven en van bepaalde belangrijke beweringen en komt hij dichterbij grotere wijsheid. Laten wij eens kijken naar de opmerking van J. Krishnamurti, *U bent de wereld*, wat geen wiskundige bewering is, maar het inzicht van een wijs persoon. Er zijn vele manieren om deze bewering te begrijpen. Als je de bewering 'u bent de wereld' letterlijk neemt, dan is het woord 'wereld' een naam zonder inhoud erachter. Krishna of Jezus zijn namen, en de individuen achter die namen zijn de realiteit. Op soortgelijke wijze is het woord 'wereld' de naam, en wij allemaal samen zijn de realiteit. Dit is de eerste stap naar het begrijpen van de betekenis van het woord 'wereld' als een verzameling van individuen.

De tweede stap is vervolgens te begrijpen wat onze bijdrage als individuen kan zijn. Als wij lelijk zijn, dan dragen wij bij aan de lelijkheid van de wereld. Als de wereld vol corruptie, haat, jaloezie, boosheid, hebzucht, ambitie enzovoort is, dan aanvaardt de leerling met de volgende stap dat hij hiertoe bijgedragen heeft: hij kan de verantwoordelijkheid hiervoor niet naar iemand anders afschuiven. Op het moment dat hij iemand veroordeelt, begrijpt hij dat hij zichzelf veroordeelt. Op deze wijze verwerft hij een holistische kijk op de wereld, waarbij hij deze veeleer ziet als een geïntegreerd geheel dan als een verzameling van losse onderdelen.

Bij de derde stap begrijpt hij de ware betekenis van het woord 'wereld'. Hij vraagt zich af: hoe kan men verantwoordelijk gehouden worden wanneer men goede gedachten denkt, goede wil voelt en juist handelt? Hij reflecteert diep en eerlijk, en beseft dat hij niet steeds hetzelfde is, want soms is hij geagiteerd en gebruikt hij toch harde woorden. Hij begrijpt dat dit zijn bijdrage is aan de lelijke staat van de 'wereld'. Zo aanvaardt hij zijn verantwoordelijkheid en begrijpt hij de werkelijke waarde van de bewering 'u bent de wereld'. Dan beseft hij dat mens zijn inhoudt te leven in een staat van verantwoordelijkheid. Het wordt zijn eigen ontdekking dat hij niet slechts een deel van de wereld vormt, maar dat hij de wereld is. Zoals hierboven is aangegeven is verantwoordelijkheid de ingebouwde eigenschap van de psychische natuur en deze wordt weerspiegeld door het handelen.

Hij gebruikt zijn gaven als een verantwoordelijkheid en niet als een bezit. Zijn tijd, capaciteiten en bezit vormen zijn gaven, en hij zet ze in voor het welzijn van de mensheid. Met deze grootmoedige en nobele eigenschap stijgt hij uit boven kleingeestigheid en wordt hij wijs. Zo stijgt hij van het persoonlijk ego naar een spiritueel ego. In deze zin is het een spectaculaire vooruitgang, een kwantumsprong van dierlijkheid naar goddelijkheid.

Dan heeft hij ware kennis, die vanzelf grootmoedigheid en tevredenheid teweegbrengt. De worsteling die bij de persoonlijkheid hoort verliest zijn kracht. Annie Besant zegt *dat er incarnaties van verschil zijn tussen een onwetende en een wijze.*

Hoeveel mensen zouden in staat zijn om een heilige te herkennen? Om zo iemand te herkennen is er iets binnenin ons dat resoneert met, of zich afstemt op de natuur van die heilige: het trilt in harmonie met die persoon mee. Het is een wet dat, als de mens harmonie schept in zichzelf, de goddelijke harmonie zich door hem manifesteert: zo wordt hij 'heel' en wijs. Het tegengif voor gehechtheid is onthechting of loslaten.

Onthechting is de essentie van deugd

Het proces van onthechting is de deugd van handelen zonder gehechtheid. De mens zou eerst kunnen leren onderscheiden op welke manier hij gehecht is. Uit onwetendheid en egoïsme is hij gehecht aan actie; daardoor is hij onderworpen aan karma, wat hij noodlot, geluk of lotsbestemming noemt. Hij is gehecht aan zijn lichaam, en wordt bewogen door emoties en gedachten. Hij is psychologisch geïsoleerd en leeft steeds meer voor zichzelf, waarbij hij anderen louter voor zijn eigen voordeel gebruikt: hebzucht, egoïsme en oneerlijkheid zijn hiervan de kenmerken. Hij reageert snel, waarbij hij noch volledig begrijpt noch werkelijk waarneemt wat er gaande is. Het idee van 'ik' en 'mijn' overheerst.

Het ego is de gedachte 'ik, mij en mijn', maar het ware 'ik' is het zuivere Zelf. Als wij het zuivere Zelf beschouwen als een ego, dan worden wij egoïstisch. Als wij het Zelf beschouwen als het denkvermogen, dan worden wij denkvermogen; als wij het zien als het lichaam, worden wij het lichaam. Het is de gedachte die muren of omhulsels opbouwt, op zovele manieren. Mensen zijn gehecht aan hun dieren, hun huisdieren, tuin of boerderij, hun status, meubels, zoon of dochter, hun goden, hun religie, hun land enzovoort. Hun leven is gestoeld op materiële gehechtheid, evenals op gehechtheid aan dogma, geloof, denkbeelden enzovoort. Men kan goed geïnformeerd en zeer geleerd zijn, maar nog steeds wellustig, hebzuchtig en kleinzielig. Waar ware kennis is, is geen gehechtheid. Als de kennis van de mens hem niet helpt om onthecht en vrij te worden, dan is er iets mis met zijn interpretatie of begrijpen.

Wat nodig is voor onthechting is begrijpen en aanvaarden van de gehechtheid, te leren inzien dat er onder gehechtheid pijn, angst, jaloezie en bezorgdheid schuilgaat. Het is waar: je kan niet voorkomen dat zich in het brein indrukken vormen die zich daar ophopen, omdat het brein gegevens automatisch opslaat: wij hebben nu

eenmaal cerebrale gedragspatronen. Wij hoeven niet de moeite te nemen om dit automatisch registreren van indrukken in het brein stil te leggen, maar wij kunnen wél voortdurend aandacht schenken aan dit proces van registreren, en leren onze eigen reacties daarop te zien. Ware kennis kent geen gehechtheid. Zo is het je vereenzelvigen met je lichaam en je denkvermogen een illusie.

Het lichaam is niet werkelijk, en ieder deeltje ervan verandert voortdurend. Dit geldt ook voor het denkvermogen. Het ene moment is men gelukkig, het volgende ongelukkig: het als een voortdurend veranderende draaikolk. Zodra de mens leert begrijpen en beseffen dat lichaam en denkvermogen een reeks van steeds veranderende verschijnselen vormen, verliest hij zijn gehechtheid of vereenzelviging ermee. Met ware kennis wordt de mens actief op het fysiek niveau en niet lui. Op het emotionele vlak koestert hij geen boosheid, wellust of hebzucht; op het mentale vlak bezit hij geen trots en afgunst. Hij raakt onthecht, en dat wordt zijn voornaamste deugd. Dit helpt hem vervolgens om zichzelf op orde te brengen, veeleer dan dat hij anderen op hun nummer zet.

Uit: *The Theosophist* van juli 2009
Vertaling.: A.M. Iken.

MANY HANDS MAKE LIGHT WORK **Oproep**

Al het werk voor de TVN wordt gedaan door vrijwilligers, meestal leden van de vereniging. We kunnen nog mensen gebruiken met specifieke vaardigheden en ervaring: in de ICT (computervaardigheden algemeen, Wordpress), publiciteit, marketing, secretariaat, facilitaire ondersteuning, en voor het geven van trainingen zoals spreken in het openbaar, presenteren (PowerPoint), lezingen en cursussen maken en geven.

Wie iets te bieden heeft en graag de Theosofische Vereniging in Nederland wil dienen kan zich melden bij:

Wim Leys, voorziter TVN
E-mail: wimleys@ziggo.nl - mobiel: 06 3374 0008

